

Status quo

– Megjöttem! – szól hangosan a férfi, ahogy belép az ajtón, mert így szokta, és mert szükségét érzi, hogy hangokat adjon ki a lakásban, mert attól fél, ha ő nem beszél, akkor a csend felfalja őket. Néha csak azért beszél, mert az illúzióját akarja érezni annak, hogy valaki más is él vele, és nem akar elhallgatni, mert úgy érzi, akkor az a névtelen árnyék előbukkan a csendből, és helyette mond majd ki dolgokat, melyeknek soha nem lenne szabad kiderülniük.

A lakás csendes, de égnek a lámpák, végigjárja a földszintet, megnézi a vacsora és az esti tanulás nyomait az asztalon, nem várták meg egyikkel sem. Nem neheztel érte, későn jár haza, a gyerek előbb megéhezik, elfárad, mégis az egész valahogy olyan ideiglenessé tesz mindent. Alida gyűlöli a szabályokat, talán azért, mert gyerekkorában túlságosan is sok korláttal vették körül a szülei, ő nem ragaszkodik semmihez sem. Akkor esznek, ha éhesek, náluk semmi nincs időhöz kötve, a lefekvés sem, Alida engedi a kislányt akár tizenegyig is olvasni, ha az belemerül az éppen aktuális könyvébe. Az iskolából rendszeresen elkésnek, sőt, néha ellopja a gyereket a napköziből, és elmennek megnézni egy különleges színű naplementét, egy éppen kivirágzott magnóliafát a szomszéd utcában, meghallgatnak egy Chopin-mazurkát egy új tehetségtől, vagy megkóstolnak egy új tortakülönlegességet kettejük kedvenc cukrászdájában.

64

Alidát nem érdekli az emberek véleménye, és a férfi igazából büszke ezért rá. Ő nem ilyen, és néha elhűlve hallgatja társaságban a feleségét, amikor az egyszerű őszinteséggel rákérdez olyan kényes kérdésekre, amiket mások diszkrétan kerülnek. Még nem gondoltatok arra, hogy elváltatok? Akartok még gyereket? Megcsalnád a feleséged a legjobb barátnőjével? Alida letapo-gatja az embereket, figyeli a rezdüléseiket és kíváncsi rájuk. Azért van ez, mert ebből építkezem, mondja néha, Alida színész, az emberi érzelmekkel kereskedik, másoktól vesz kölcsön mozdulatokat, gesztusokat, átgörgeti ma-gán, és végül eladja őket mint emberi sorstragédiákat.

A férfi felmegy az emeletre, felesége a szobájukban olvas, a kislány a fürdőszobában játszik a kádban. Megjöttem, mondja még egyszer, a felesége lapoz egyet, hagyunk vacsorát, feleli. A férfi leül az ágyra mellé, és mesélni kezd a napjáról, bár tudja, hogy Alida nem figyel, nem rá figyel. Őt sose szokta letapogatni, rá már nem kíváncsi. Figyelmesen megnézi a feleségét, miközben feláll, és az öltönyét beakasztja a gardróbba. Talán most kéne megemlítenie azt a különös e-mailt, amit ma kapott. De nem, nevetséges az egész. Most ő fürkészi a feleségét, mintha lefogyott volna az elmúlt hetekben, és a szeme alatt is sötétebbek a karikák. Ha nincs előadása, hamar ágyba bújik, néha korábban elalszik, mint a kislány. Fáradt és kedvetlen, de ez végül is már nem újdonság a férfi számára. Alida már évek óta szellemként lézeng a házban, csak akkor nyílik ki, ha társaságban van, vagy előadása

van. A férfi már csak ritkán megy el megnézni a feleségét a színpadon, nem szereti azt az arcát, olyan idegen. Akármit el tud játszani, a férfinak fogalma sincs, melyik is a felesége valódi éneke, évek óta nem nyílt meg neki ez az arc, állandóan kerüli a tekintetét.

„Akarod tudni, ki valójában a feleséged? Készen állsz arra, hogy szembenézz az igazsággal?”

Az ismeretlen feladótól érkezett e-mail kétsoros üzenete ismét belemar a férfiába. Reggel érkezett, leginkább spamnek gondolta volna, hiszen az üzenet tárgyában az állt, hogy tabuk nélkül. Sokáig görgette az ujját fel-le, de az nem mondott többet. Végül bosszúsán kitörölte, a férfi nem szeret szembesülni a kudarcaival.

De a levél nem hagyja nyugodni. Félóránként belép a levelezésébe, és megnézi, hátha jön újabb üzenet a titokzatos feladótól. Tiszta hülye vagyok, gondolja bosszúsán dél körül, és lezárja a gépet, majd kimegy, hogy a városban ebédeljen. A kollégái már elmentek előbb, de nem bánja, egyedül akar lenni. A napsütés fáradtan próbál utat törni magának a fehér felhők alól, a város szokatlanul csendes. Megpróbálja felhívni a feleségét, de még a kapcsolat létrejötte előtt kinyomja a telefont. Mit akar tőle? Megkérdezni, hátha ő is kapott valamilyen mocskolódo levelet? Vagy megkérdezni, hogy ki lehet, aki küldte. Hogy esetleg a nőnek szeretője van, aki most ki akar tálalni?

A férfi nevetségesnek érzi magát. Kikotor egy cigarettát a zakója zsebéből, rágyújt, aztán tovább sétál. Nem éhes. Az előbb egy ijesztő gondolat cikázott át rajta, most annak a töredéknek indul a nyomába. Mi is jutott az előbb az eszébe? A közeli park felé veszi az irányt, hideg van, hogy ott ücsörögiön, de legalább nincs tömeg. Megáll egy kopott padnál, és leül.

Alida évek óta nem valóságos élmény, lénye megfoghatatlan és átlátszó a férfi számára. Otthon csak olyankor színesedik ki az alakja, mikor a gyerekekkel foglalkozik, de ilyenkor is marad rajta egy kis elkenődés, mintha egy homályos tükrön keresztül nézné az ember.

Mosolyog, nevet, játszik Borkával, igazgatja a családot, intézi az ügyeket napközben, ínycsiklandó ételeket főz a gyerekekkel, de valójában alig beszél vele. A férfi azon gondolkodik, mikor is tűnt fel neki az asszony hallgatása otthon. Nem tudja megmondani. A nő megváltozott az elmúlt években, és a legfurcsább az egészben az ellentét, ahogy otthon és társaságban viselkedik. Mintha két nő élne a feleségében. Van egy álmodozó, csendes, szinte közönyös, akivel nap mint nap találkozik a lakásban. Összefutnak a konyhában, a mosdóban, a hálószobában, udvariasan félrehúzódik, alig beszél, csak a legszükségesebbeket. És van a másik Alida, a sziporkázó, nevető, nevetető, társasági lény, akit mindenki csodál, és mindenki vele akar beszélgetni. Alidával, aki elnémul, alighogy átlépi közös otthonuk küszöbét, és láthatatlanul, zajtalanul suhan a házban.

A férfinak sokszor felmerül, hogy a feleségének talán szeretője van. De nem akar nyomozni, nem akarja tudni az igazságot, nem tudja elviselni még a gondolatát sem, hogy elveszítheti Alidát. A nemtudás a hit alapja, hinni akar Alidában. Kettejükben. De most a félelem olyan erővel csikar a hasá-

ba, hogy hányingere lesz tőle. Összegörnyed a padon, és cipőjével a fagyott földet rugdossa maga alatt.

Alida, nyöszörgi.

– Jól vagy, tesó?

Egy valaha sárga, kopott bakancs áll meg a cipője mellett. A férfi kiegyenesedik, a Martens fekete szakadt farmerben, szegecsekkel kivert bőrdzsekiben és egy lila hajú, piercingekkel jócskán megrakott fejben végződik.

– Kérsz? – kínálja fel neki a punk a kezében lóbázott kannás bort.

– Kösz, nem – hártítja el felegyenesedve.

– Azér egy szállal meg tudsz dobni?

Kirázza zsebéből a dobozt, odakínálja a srácnak.

– Vehetek kettőt?

Bólint, aztán tüzet kínál.

– Aszíttem, kiütöttem magad. Nem szabad ilyenkor lefeküdni.

A punknak szinte kölyökképe van még, már ami kilátszik a dekoráció alól.

– Nem, én csak rosszul voltam. Már jól vagyok.

– Há nem látszik. Biztos nem kérsz? – nyújtja oda ismét a bort.

– Nem, bocs, mennem kell vissza dolgozni.

A punk bólogat.

– Asszar lehet. Azér kösz. Kösz a dohányt.

A férfi visszafelé indul. A fagyos hideg égeti az arcát, a szél könnyeket csal a szemébe. Voltam én is ilyen elveszett suttyó, akinek nem volt semmi perspektívája, mélézik magában. Alidának köszönhetem, hogy lettem valaki.

66

Alida az, aki hisz benne, az intézetis fenegyerekben. Alida bátorítja, miatta tanul tovább. És Alida adja meg neki a családélményt. Kapcsolatuk kezdetén egy személyben az anyja, a felesége és a gyereke is. Majdnem nyolc év a korkülönbség köztük, és hatalmas a szakadék a családi háttérben. De Alida hisz benne. Jól működnek együtt. Legalábbis egy ideig. Alida egy ideje már nem önmaga. Ahogy az ágyon fekvve belemélyed a regényébe, arca el-lazul, kirepül a szobából, a férfiban a csalódottság keserű tintája árad szét. Mit sem tud a kapcsolatok változékonyságáról, a családi életről, neki egy öngyilkos hajlamú, alkoholista apa jut, egy szeretetlen anya, véget nem érő, néha tettelegességig fajuló családi veszekedések, végül egy borzalmakkal teli év a nevelőotthonban. Fogalma sincs arról, miként képes változni, mélyülni, átalakulni egy szerelem, és hogy minden változás természetes, csak tudni kell kezelni. Ő nem tudja kezelni a helyzetet. A status quót akarja visszaállítani, nem akar foglalkozni névtelen üzenetekkel.

A férfi visszaül a felesége mellé az ágyra, végigsimítja a karját, ki vagy valójában, kérdezi. Alida felpillant a könyvből, csodálkozva néz rá, talán már el is felejtette, hogy itt van még, tekintetében most nincs közöny, csak csonkolt fájdalom, végig nem gondolt, végig nem vitt szomorúság. Kivennéd a vízből a gyereket, kérdezi halkán, fáradt vagyok, mondja, és visszatemeti arcát a lapok közé.

A bánatkör

Április vége van, ilyenkor érzékelhetően egyre feszültebb mindenki. Megnő a csoportlétszám, a notórius hiányzók is megjelennek, múlt héten még egy férfival is bővült a tagság, pedig ők itt elég ritkán fordulnak elő. A tömegben néhány új arcot fedezek fel. Fohással kezdünk, megfogjuk egymás kezét, ezt várja mindenki, ez az egyetlen pillanat és lehetőség az életünkben, amikor megérinthetünk egy másik embert, és a mi testünkhöz is hozzáérhet valaki.

A bánatkört az újak kezdik, az első jelentkező alig harminc lehet. Rekedten szólal meg, Ágotának hívják, másfél éve vesztette el a fiát. Ötéves volt. Felhördülünk, ritka az ilyen korai tragédia, és talán még megrázóbb. Lehajtott fejjel meséli el a történetét, ebben aztán nincs semmi különleges, mindannyian ismerjük a lépéseket, melyek a végkifejlethez vezetnek. A valakihez való tartozás vágya a legerősebb, a szerelem, a félelem, a biztonság, és végül a struccfaktor, amikor nem veszünk tudomást a dolgokról, vagy nem hiszünk a szemünknek.

Ágota alig bírja befejezni a történetét, zokogva ül vissza a helyére, a szomszédja régi berögzült mozdulattal simít végig a hátán. A vezetőnk tiltó hangja mint az ostor vágja ketté a sírást, itt nem lehet egymáshoz érni a fohász kivételével. Páriák vagyunk. A társadalom legmegvetettebb rétege. A drogosok, prostituáltak, kéjgyilkosok magasan felettünk állnak, bár szabad emberek vagyunk. Csak hozzánk érni tilos. Szabadon járhatunk-kelhetünk, sőt, dolgozhatunk is bizonyos munkakörökben. Tilos viszont társaságba járni, kapcsolatot létesíteni, a számunkra kijelölt kollégiumokban lakhatunk, vendéget nem fogadhatunk, még az online kapcsolattartás mindenféle formája is tilos. Nincs telefonunk, számítógépünk, nincsenek rokonaink és barátaink. Csak nevünk van, szégyenteljes nevünk. Egymással is tilos az érintkezés. Az egyetlen hely, ahol emberekkel találkozhatunk és beszélhetünk, a heti kétszeri gyűlés itt a bánatkörben. Ha életünkben egy-egy pillanatra elfeledkezünk arról, mit tettünk, hát itt eszünkbe juttatják újra.

Hivatalosan azért hozták létre, mert ugrásszerűen megnőtt körünkben az öngyilkossági ráta. Főként karácsonykor és ilyenkor hullunk, mint a legyek. Azt hiszem, a lelkészek is utálnak minket. Ágota most végre abbahagyja a szipogást, megismerkedünk a többi újonccal. Az ember azt hinné, hogy ennyi idő után már képtelenség, hogy újra elkövessék ezt a bűnt, hiszen a társadalom teljes nyilvánossága üldözi azokat a szülőket, akik bűnrészességet vállaltak a gyerekek megrontásában.

Az újoncok után mi jövünk, régi motorosok, egyenként felállunk, és beszámolunk minden héten arról, mit tettünk. Nekem két lányom volt, az első menstruációig erőszakolta őket a nevelőapjuk, a második férjem.

– Az én bűnöm az – mondom ki talán ezredszerre hangosan a többiek előtt –, hogy rettentően féltem.

– Hazudsz! – ordít rám a lelkész –, mondd tovább, miért nem cselekedtél!

– Mikor megismerkedtünk, nem volt hol laknom. Anyám, apám meghalt, rettentően hálás voltam, hogy befogadott. Az elején jó volt hozzánk. De aztán jöttek a dühkitörések. Először engem bántalmazott, volt, hogy törött bordával mentem dolgozni, hetekig szúrt a tüdőm. Nem volt hova mennem, nem akartam hajléktalan lenni, elveszteni a lányokat – sorolom a jól ismert történeteket.

– Gyáva voltál segítséget kérni! – üvölt velem a pap.

– A lányokkal kedves volt. Sokáig nem tűnt fel a dolog, éjszakás nővér voltam, mindig ő volt otthon a gyerekekkel este. Mikor rájöttem, mit művel, megfenyegetett, hogy megöli a kicsiket. Nem volt hova mennem. Akárhol megtalált volna.

– Csak kifogásokat gyártasz még mindig? – kérdi undorodva a lelkész. Lehajtom a fejem. Igaza van, undorító vagyok. De ez a bűnbánatkör lényege, szembesíteni minket nap mint nap a tetteinkkel. A lányaimat már rég elvesztettem, mikor napvilágra került a mi történetünk is. Megszakítottak velem minden kapcsolatot. A hatóság homlokomra tetoválta a bűnrészes szülők jelét, és számkivetetten kell élnem a többi hasonlóval. De nem ez a büntetés a legrosszabb, hanem a csoportkörök. Itt nap mint nap megfúrják az önfelmentésemet. Hiszen mindenki gyárt közülünk védekező stratégiát. Mindenki megmagyarázza, miért volt gyáva, miért engedte, miért nem tett semmit. Mindenkinek megvan az indoka. Ki szerelemből, ki félelemből, ki butaságból.

68 Ha élni akarunk, legalább önmagunk előtt tisztára kell mosni a lelkiismeretünket. De itt a bánatkörben még ezt sem engedik. Minden alkalommal visszazuhanunk a mélységes önvád bugyraiba. És ez a legkínzóbb, beismerni önmagunknak azt, hogy tudtuk, és mégsem tettünk semmit a saját gyerekünkért. Hogy nincs mentség. Nincs. Semmi.

Visszaülök a helyemre. Mára végeztem. A bánatkör után jön majd a bibliai felolvasás Zakariástól. Mindig ugyanaz a prófécia és magyarázat. Kövesd el a legnagyobb bűnt, szúrd fel Isten fiát mint vergődő lepkét egy bogárgyűjtemény hungarocell falára, és a mérhetetlen gyász után eszmélj rá a megváltásra. Az már ilyenkor csak lecsengetés, a lelkésznek is megnyugszik a lelkiismerete, hogy ellátott minket a megfelelő isteni kegyelemmel, hiszen a júdeaiak égbekiáltó bűne végül is jól sült el, megváltódott az egész emberiség, forrás fakadt Dávid házából, Jézus feltámadt, a kereszténység világvallás lett, halleluja, számunkra is van remény. Ellankad a figyelmem, a többiek viharvert arcát nézem, és az jár a fejemben, hogy jövő héten anyák napja lesz, néhány fővel megint kevesebben leszünk utána.